

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Consideratio status damnatorum, quod actiones ipsorum inprimis malas, concernit

Fecht, Johann

Durlaci, 1680

LIV.

[urn:nbn:de:bsz:31-122744](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122744)

p. 1183. *Damnati continenter cogitant & acerbiter poenarum, quas DEO vindice dant, & magnitudinem beatiitudinis, quam perdididerunt, & se nihil habere praetera, quod à DEO circa salutem suam vel timeant vel sperent, cum sint jam in damnationis termino.* Hæc enim perpetua cogitatio cum summâ desperatione & afflictione conjuncta, non potest, moraliter loquendo, non parere in damnatis perpetuum illud & acerbissimum DEI odium. Quod autem in eâ cogitatione perpetuò defixi sint damnati, patet tum ex Scripturâ, tum ratione. Scripturâ quidem: nam alias, si cessaret in illis ea cogitatio, cessaret quoque in iisdem tristitia, quæ non est sine cogitatione mali. Item cessaret nonnunquam remorsus & vermis conscientie illorum, contra illud Isaie ultimo: *vermis eorum non moritur.* Et illud Apoc. 20. *cruciantur die ac nocte in secula seculorum;* quod maximè quoque de tristitia cruciatu intelligi debet. Ratione etiam id patet: nam & homines in hac vitâ experiuntur, se, si in grave aliquod malum incurrerint, non posse ab illo cogitationem avertere, nisi vel aliud quid jucundum accidat, quod molestiam levet, vel ceriè animus occupatione aliqua, quæ priori cogitationi obstet, necessariò inde abstrahatur. Itaque cum neque ullam damnati percipiant jucunditatem, neque ullis negotiis animus eorum à cogitandâ miserâ suâ abstrahatur, fit, ut perpetuò maneant in eâ cogitatione defixi, atque adeò, ut sine intermissione DEUM odio acerbissimo prosequantur, ut est dictum, sicut contra beati summo amore DEUM continenter diligunt, cogitantes & ipsi perpetuò, quantâ felicitate & gaudio DEI beneficio perfruantur. Atque huc maximè spectat illud, quod in libro de Fide ad Petrum, cap. 3. ex Augustini sententiâ dicitur: *dæmones nec malâ unquam carere posse voluntate, nec poenâ.*

LIV. Argumentum decimum & quartum desumitur à dentium stridore, quæm vehementia ipsa tabescentis invidiæ & obstinata malignitas damnatis extorquebit, ceu loquitur Bernhard. §. X. allegatus. Ploratu & dentium stridore aliquoties Servator universam infernalium incolarum poenam complectitur. *ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθρὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.* Matth. II. 12. *Ibi erit fletus & stridor dentium.* c. XIII. 42. 50. XXII. 13. XXIV. 51. XXV. 30. Luc. XIII. 28. eodem sensu, iisdemque perpetuò verbis. Inter Ecclesiæ Doctores nonnulli metaphoricè omne tormenti genus intelligunt. Hieron. in Matth. p. 65. *In fletu oculorum & stridore dentium, per metaphoram membrorum corporaliū, magnitudo ostenditur tormentorum.* Chrysof. Homil. LXX. in Matth. *Intolerabiles dolores his verbis significantur.*

Quos

Quos sequitur Lutherus, Expof. Evang. XX. Trin. Zähnlappern vom Frost und Heulen von der Hitz / wie es die alten Lehrer gedeutet haben. Wiewohl der HERR alle Marter damit angezeigt / die man erdencken kan. Dann Hitz und Frost feynd die zwo größten Plagen auff Erdreich. Als wolt er sagen / ihr werdet mehr leiden müssen / dann man mit Worten sagen und mit Gedancken fassen kan. Prosper Aquit. de Vit. Contempl. lib. III. c. XII. eodem modo : *Fletus & stridor dentium acerrimos damnatorum dolores ostendunt, qui supplicio aeterna mortis addicti non videndi sensum habituri sunt, sed dolendi.* Alii per vicissitudinem quandam fletum ex igne & ignem comitante fumo, stridorem ex frigore intolerabili oriturum putant. Auctor libri de Triplici habitaculo, c. II. *Principalia duo sunt tormenta in inferno, frigus intolerabile & calor ignis inextinguibilis. Fletus namque & liquefactio oculorum ex calore nascitur, stridor vero dentium ex frigore, de quibus duobus innumera pendent poenarum genera.* Beda in Matth. IIX. *Duplex hic ostenditur gehenna, id est, nimii frigoris per stridorem dentium & intolerabilis fervoris per fletum oculorum.* Denique alii invidiae & indignationi stridorem hunc adscribunt. Bernhards in hanc rem jam meminimus. Beda allegatis verbis haec subijcit : *Vel certe stridor dentium prodit indignantis affectum, eo quod sero unumquemque poeniteat, sero ingemiscat, sero irascatur sibi, qui tam pervicace improbitate deliquerit.* Ambrosius in Luc. c. XIV. *Neque corporalium stridor aliquis dentium, neque ignis aliquis perpetuus flammarum corporalium, neque vermis est corporalis. Sed haec idem, quia sicut ex multa cruditate & febres nascuntur & vermes : ita si quis non decoquat peccata sua, velut quadam interposita sobrietate abstinentiae, sed miscendo peccata peccatis, tanquam cruditatem quandam contrahat, veterum & recentium delictorum, igne aduretur proprio & suis vermibus consumetur* stridor quoque dentium prodit indignantis affectum, eo quod sero unumquemque poeniteat, sero ingemiscat, sero irascatur sibi, quod tam pervicaci improbitate deliquerit. Ex quo sine dubio Beda transcripsit. E nostris D. Brentius, in Matt. IIX. *Fremunt dentibus Judaei, quia maximam tenentur indignatione & animi dolore, quod nos gentes gloriemur de Messia, quem ipsi abjecerunt.* In hac sententiarum diversitate dicendum est, citra manifestum impropriae locutionis indicium, quale his locis, toties repetitis, non occurrit, a proprietate discedendum non esse. Quam praeter hoc saeterae infernalis baratri descriptiones, quae illam sive antecedunt

sive sequuntur, confirmant. Si enim ignis propriè dictus, si fletus & similia, de quibus, nisi metaphoricum tandem totum infernum efficere velimus, ne dubitare quidem fas est, in carcere infernali reperiuntur, quidni & dentium stridor? Hieronymo alibi tam certum hoc est, ut contra eos, qui in carne nos eadem vel carne simpliciter resurrecturos negant, telum hinc torqueat; in Matth. II. *Si fletus oculorum est*, inquit, (est autem, si non per lacrymarum resolutionem, tamen per commotionem & conturbationem cerebri atque oculorum) & stridor dentium ossa demonstrat: *vera est ergo corporum & eorundem membrorum, quæ ceciderant, resurrectio*. Cum igitur stridorem propriè intelligi necesse sit, aut à frigore ille erit, aut à furore. Quamquam autem βρυμὸς ἐπὶ βρυχῶν, secundum Hesychium, sit τὰς ὀδόντας πύλλοντα ψόφον ἀποτελεῖν, ὡς ἰνὸς ἐστὶ συμβαλεῖν, nihilominus, cum & aliunde stridor oriatur, omnium minimè frigori eundem hic adscribere possumus. Nam præterquam, quod in Sacris longè frequentius furiosam invidiam denotet, sicut Prov. XIX. 12. *comminatio regis similis βρυμῶν λίοντος*. & Act. VII. 54. Judæi βρυχῶν τὰς ὀδόντας ἐπὶ τῷ φανῶν, præ furore dicuntur, jam olim à Doct. Calixto, de Bon. perfectè summ. p. 60. observatum est, nullum esse in Scripturâ vicissitudinis æstus & gelu in inferno futura indicium. Ignem infernalem illa ubique, nivem aut glaciem nullibi prædicat. In monachorum otiosis cellulis propullularunt fabulæ de latissimo quodam in inferno frigidissimarum aquarum receptaculo, in quod damnati, sitientes refrigerium, à dæmonibus projecti τρυμὸς ὀδόντων experiantur, etsi hoc frigus alii à terrâ, quæ damnatos circumstet, neque habeat, unde à frigiditate naturali immutari possit, provenire scribant. Restat igitur, ut ob furorem, quo semetipfos consumunt damnati, & invidiam, quâ salvatorum fortunam intuentes disrumpuntur, & indignationem, quâ anteaetæ vitæ stultitiam effrenatâ insaniam detestantur, & odium, quo severi iudicis iram prosequuntur, stridere dicamus. At verò hæc singula portentosa peccata esse, nemo inficiatur. D. Mart. Chemnitius, in Harm. c. LIII. p. 535. eleganter: *stridor dentium significat vel horrorem ex conscientia cogitationibus, invicem se accusantibus, ut D. Paulus innuit, Rom. II. 15. Scriptura alibi vocat vermem perpetuò rodentem & non moriturum. Es. LXVI. 24. Marc. IX. 44. vel significat acerbissimam indignationem*

nem & murmuracionem ex impatientiâ ortam. Ita enim stridere dentibus usurpatur. Ps. XXXV. 16. XXXVII. 12. CXII. 8. Thren. II. 16. Act. VII. 54. Ultraque verò significatio huic loco convenit. Hæc sine dubio vera est sententia. Ineptum enim est, quod quidam ex hac phrasi fabulantur, ardorem inferni fumo suo excitare sletum oculorum & tantum ibi esse frigus, ut dentes præ frigore strideant. In cujus incomparabilis viri verbis profus acquiescimus.

LV. Quintum decimum argumentum tenebræ exteriores, quibus involventur damnati, præbent. Ubique S. Literarum in tenebris esse damnati dicuntur. Matth. IIX. 12. XXII. 13. XXV. 30. & quidem in caligine tenebrarum. II. Petr. II. 17. Ep. Jud. v. 13. id est, in tenebris verè stygiis & Ægyptiacâ nocte densioribus. Nolumus occupari in recensendis veterum interpretationibus, quarum pleræque omnem vim illius vocis non exhauriunt. Hoc duntaxat cum D. Gerharo, Loco de Inf. §. 44. dicimus, quousque vocis usus patitur, neque Sacræ Literæ aut fidei analogia prohibet, tenebras damnatis applicandas esse. Id enim jubet vera interpretandi ratio. Sunt tenebræ naturales: Ergo lumine carebunt damnati & igne utentur non nisi fumido & tenebricofo, per quem propriam solum calamitatem cum horrore possint adspicere. Isidorus libro I. sentent. c. XXV. Ignis gehennæ ad aliquid lumen habet & ad aliquid non habet; hoc est, habet lumen ad damnationem, ut videant impii, unde doleant, & non habet ad consolationem, ne videant, unde gaudeant. Sunt tenebræ metaphoricæ, calamitates hujus vitæ & multiplices miseras signantes; ergo ab omni felicitate & gaudio exulabunt damnati. Prosper Aquit. libro III. de vitâ contempl. c. XII. Damnatorum continuus gemitus, cruciatus æternus, dolor summus, pœnalis sensus, torquent animos, nec extorquent, puniunt corpora damnata, nec finiunt. Sunt denique tenebræ spirituales intellectus & voluntatis; ergo destituentur damnati salvari DEI cognitione, neque illuminati erunt mysteriorum Divinorum notitiâ. Hæc ignorantia tenebræ dicuntur. Eph. V. 8. Ergo sanata non erit perversitas voluntatis eorum & peccata, tenebrarum opera, patrabunt. Hoc enim vitiatorum nomen est. Eph. V. 11. Joh. III. 19. XII. 35. Rom. XIII. 12. I. Thess. V. 4. Origenes, libro II. de Princ. c. XI. p. 708. Exteriores tenebras, ut ego opinor, non tam ærem aliquam obscurem & sine lumi-

ne